

RAIMON PANIKKAR

exemple, de la necessitat del «diàleg dialògic», de la constitució «cosmoteandrica» de la realitat, de la «secularitat sagrada», de la «benaurada senzillesa», de la formació del «monjo modern» com a nou arquetipus universal, de l'«ecumenisme ecumènic», de la «consciència transhistòrica», de la «tempiternitat» (com a fusió superadora i viscuda dels conceptes antagònics de «temps» i «eternitat»), i, en fi, de la «inconsciència de la modernitat tecnològica» que permet, per exemple, la ruptura de l'àtom, fet que per a Raimon Panikkar és un «avortament còsmic».

Encara que tot té un principi i un final, amb en Panikkar no saps per on començar i no saps on acabarà. De manera que, inicialment, volia fer-lo parlar, anant per parts, del fet religiós, cultural, tecnològic o polític, però intuït que em respondria amb la interdependència de tot, vaig preguntar-li quina cosmovisió defineix millor l'estat de l'home en el planeta. I va dir-me:

«No tenim cap cosmovisió o cosmologia en aquests moments per fonamentar l'estat de coses actual. Les cosmovisions de Ptolomeu, Copèrnic, Newton i Einstein ja no funcionen i les troballes científiques no fan més que confirmar-ho. La gran crisi és que no hi ha una visió del món, sinó moltes, però cap en el sentit de globalitat. La cosmologia tradicional està en crisi i la del món occidental, en concret, s'esmicola des de dins i des de fora. Ni espai ni temps no poden ser definits amb paràmetres de probabilitat i, per si fos poc -i a causa de la tendència inercial-, aquest món s'aboca irremissiblement a destruir-se a si mateix. Aquesta és la causa més important de l'actual desorientació.»

ELS MOTS APROPIATS

Tot seguit, a propòsit de la polèmica entre globalistes/teòrics i localistes/concrets, em desfèu la madeixa lingüística d'aquesta manera:

«Jo critico els pragmatistes perquè no tenen en compte la polaritat entre l'Urgent i l'Important. Hi ha, a més, una distinció per fer entre l'Universal i el Concret, que és de tot un altre caire que la dualitat entre el General i l'Abstracte. L'Universal tan sols ho pot ser si s'encarna en el Concret. Es tracta de saber-los compaginar i saber trobar l'Universal en el Concret, que és Catalunya, el poble, la seva simbologia encarnada, la llengua, el territori, etc. En aquest sentit, l'escenari de tota llengua viva és dialectal, és a dir, es fa parlant. La no assumptió d'aquest fet fa que es copsi, en qualsevol llengua, l'imperialisme lingüístic que generen els centres de poder. Tot això és per dir-te que la divisió cartesiana entre globalitat i singularitat és un fals problema, perquè no es pot aplicar a les coses vives i no es pot resoldre només anant a les parts, perquè aquestes estan constitutivament lligades al tot.»

Em manifestà, després, que estava per un «pluralisme radical», que la «globalitat» és impossible, perquè «ningú no representa la totalitat de l'experiència

humana» i que, en aquest context, «el que salta a trossos és el racionalisme, perquè només amb la sola teoria no podem resoldre el problema humà, mentre que la polaritat teoria/praxi no és dialèctica, sinó dialògica, és a dir, que implica l'amor».

Després d'unes gotes d'infusió, que Panikkar m'oferí per fer tirar avall aquell carrusel verbal, li vaig plantejar la possibilitat de l'avorriment de l'home occidental, simultanejat per tantes novetats objectuals, amb el temps i la vida tan fragmentats i accelerats.

«Hi ha altres maneres del viure humà on l'avorriment no compta. Aquest és el secret del ritme, que sempre és diferent i és el mateix. Vull dir que la vida de l'es-

Si només donem per bons els xips i els Dallas en català, serem esclaus de la tecnologia, però mai creadors.

perit no és monòtona, que només l'esdevé quan al segle XVII comença l'anomenada «uniformitat de les lleis naturals». Hi ha cultures que no estan basades, com n'està l'Occidental, sobre el criteri de repetibilitat, que en el món de la ciència és llei. L'home s'avorreix quan posa la seva il·lusió en les coses mesurables, però quan la creativitat, la fantasia, la imaginació i la vida deixen de ser esclaus de l'espai newtonià i del temps lineal, llavors l'home pensa i sent i no sols calcula o recorda, i aleshores no s'avorreix.»

Vam abordar el diàleg Orient-Occident, i em comentà l'occidentalització de l'Orient, però també el fenomen invers, per bé que «el drama és que Orient s'occidentalitza amb els defectes i no amb les virtuts d'Occident». La causa rau en el fet que «hi ha una invasió barroera per part del complex tecnocràtic a tot el món, produïda per un dinamisme intrínsec a la tecnologia contemporània, que necessita la complicitat de les elits d'aquest món, que fan miserable el 80% de la població i només fan possible el progrés material al 20% restant».

EMANCIPAR-SE DE LA TECNOLOGIA

Tot just s'havia referit a la «tecnologia contemporània» i vaig voler que ampliés el seu discurs, tan ric sobre aquesta qüestió. I va afegir:

«Aquí hi ha una enorme responsabilitat per a filòsofs i intel·lectuals, en el sentit que ara comença a veure's clar el que implícitament abans ja hi era. Crec que cal fer un doble procés de redempció de la Història, a nivell teològic, i d'emancipació de la tecnologia, a nivell tècnic. La cosa no és fàcil, perquè el DDT de la Raó ha eliminat tota cosmovisió que no és explicada en paràmetres racionals.»

S'acostava l'Onze de Setembre d'a-

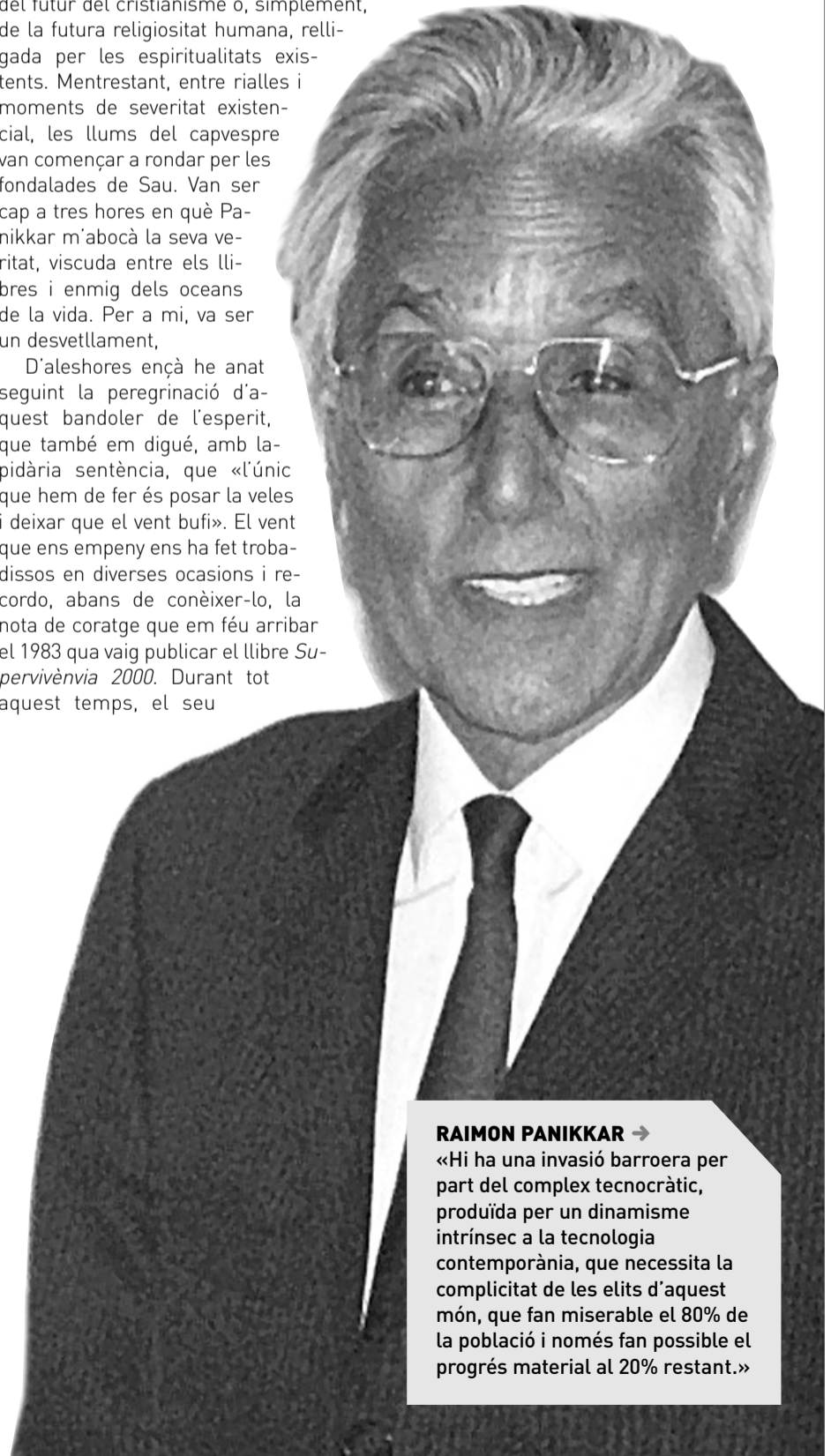
quell any 1985 i vaig intentar fer-li treure el seu fetge de català universal, amb la qüestió de l'Estat. Em va dir:

«Jo crec que no ser Estat és un gran avantatge per a Catalunya, com per a Espanya ho seria que s'hagués fet independent dels dos blocs. Si només ens quedem en l'eufòria de catalans i demòcrates, si donem per bons els "xips" i els "Dallas" en català, és a dir, si només restem esclaus de la tecnologia, llavors serem usufructuaris, però mai creadors. Cal jugar honestament el joc, però no acceptar-ne les regles actuals, perquè les institucions, que són mitjans d'autoritat pròpia, passen fàcilment a ser baluards de poder, i aquest és un abús de força que s'infligeix als altres, a nosaltres.»

Vam parlar, després, del diàleg intercultural, de la Teologia de l'Alliberament, del futur del cristianisme o, simplement, de la futura religiositat humana, relligada per les espiritualitats existents. Mentrestant, entre rialles i moments de severitat existencial, les llums del capvespre van començar a rondar per les fondalades de Sau. Van ser cap a tres hores en què Panikkar m'abocà la seva veritat, viscuda entre els llibres i enmig dels oceans de la vida. Per a mi, va ser un desvetllament.

D'aleshores ençà he anat seguint la peregrinació d'aquest bandoler de l'esperit, que també em digué, amb lapidària sentència, que «l'únic que hem de fer és posar la veles i deixar que el vent bufi». El vent que ens empeny ens ha fet trobaddissos en diverses ocasions i recordo, abans de conèixer-lo, la nota de coratge que em féu arribar el 1983 qua vaig publicar el llibre *Supervivència 2000*. Durant tot aquest temps, el seu

nom se m'ha fet present en innumbrables papers (a les revistes *Interculture*, de l'Institut Intercultural de Mont-real, a *Via Fora!*, a l'*Avui*, durant el Sermó per la mare de déu de l'Ecologia, a Gallifa, etcètera), el seu somriure catalanohindú en les aparicions televisives i la seva veu -tallant com un espasi, trencada sovint per l'emoció veritable del que expressa- en els programes de *Catalunya Ràdio*, on des d'aquestes mateixes altures de Tarteret respon al que li pregunten des del clavegueram barceloní. La darrera vegada que el vaig veure en persona -el juny de 2000, quan li va ser atorgada la Creu de Sant Jordi- ja tenia 82 anys, però cap pesantor material, més flama viva que mai, arrelada i voleiant pel cel de la seva Barcelona natal.

RAIMON PANIKKAR →
«Hi ha una invasió barroera per part del complex tecnocràtic, produïda per un dinamisme intrínsec a la tecnologia contemporània, que necessita la complicitat de les elits d'aquest món, que fan miserable el 80% de la població i només fan possible el progrés material al 20% restant.»